

СПЕКТ ПРАБЛЕМЫ**ДЭМОГРАФЫ ЗАНЕПАКОЕНЫ**

2 стар.

ДЫКУР'ЕР: КАЛЕТЯ МЭС ПАРОВОДЗІЦЬ ВЫНІКІ: СУСТРЭЧА ПАСЛА БЕЛАРУСІ З ПРЭЗІДЭНТАМ МАЛАДОВЫ...

2 стар.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ**«БЕЛАРУСЫ ЗАМЕЖЖА» НА БЕЛАРУСКІМ РАДЫЁ**

3 стар.

НОВЫЯ ІМЭНЫ**Андрэй КУРЭЙЧЫК — 21-гадовы АЎТАР 8 П'ЕС**

4 стар.

ЖЫЦЦЁВЫЯ СЮЖЭТЫ**Алесь САМАХВАЛ—КОЛАСАЎ САМАБЫЛЬ**

5 стар.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ: УКРАЇНА, РАСІЯ, АЎСТРАЛІЯ, ЗША, МАЛДОВА

6 стар.

АСОБА Ё ЗАЗМЕЖЖЫ ЧАСУ**Ігнат ДВАРЧАНІН**

7 стар.

«СТАЖОРКА»

АПАВЯДАННЕ Васіля ТКАЧОВА

8 стар.

ВЕРШЫ Юркі ГОЛУБА

5 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ё 48 КРАЇНАХ**Голас Радзімы****Штотыднёвая газета для суабчыннікаў за межамі Беларусі Выдаецца з 6 красавіка 1955 года**

20 лютага 2002 года, № 8 (2774) Цана 122 рублі E-mail: golas_radzimy@tut.by

Хроніка жыцця**БЕЛАРУСКІ ТРАНЗІТ****Беларуская чыгунка — важная частка міжнародных транспартных ліній.**

Гэта не выпадкова: вялізныя патокі грузаў з Расіі, краін Азіі ў Еўропу і назад ідуць якраз праз нашу краіну. За мінулы год чыгунка перавезла 85 мільёнаў тон транзітных грузаў, альбо па 8,5 тоны на кожнага жыхара краіны. Каля 25 мільёнаў тон перавозак склапі расійскія грузы.

АКЦЫЯ ЮРЫСТАЎ**Ка красавік запланаваны чарговыя — пятыя — зезд Беларускага рэспубліканскага саюза юрыстаў, дзе будуць надведзены вынікі работы і вызначаны перспектывы далейшага развіцця.**

А папярэднічае гэтаму форуму акцыя «Сіла права», якая ўвайшла ва ўсіх рэгіёнах з 15 студзеня па 15 лютага. У рамках мерапрыемства адбылася таксама канферэнцыя «Права і юрысты — на службе эканомікі Беларусі», на якой выступілі вядучыя спецыялісты краіны з камментарыямі і тлумачэннямі па пытаннях прымянення новага заканадаўства.

ЗАРПЛАТА БУДЗЕ РАСЦІ**Рэальная зарплата беларускіх грамадзян павысіцца ў гэтым годзе на 7—8 працэнтаў. Такі прагноз супрацоўнікаў Міністэрства працы і сацыяльнай абароны.**

Па словах міністра Антаніны Моравай, павышэнне заробатнай платы — галоўнае, над чым будзе працаваць міністэрства ў гэтым годзе. Акрамя таго, яно плануе прадоўжыць рэфармаванне пенсійнай сістэмы, у выніку чаго павінны павысіцца даходы людзей, якія знаходзяцца на заслужаным адпачынку.

АСВОІЛІСЯ**У дзяржаўным запарку ў Жлобіне, што на Гомельшчыне, нават далёка не тутэйшыя ламы займелі патомства.****ЕЎРА: ПОПЫТ РАСЦЕ****За першы месяц увядзення адзінай еўрапейскай валюты ў найўнае абарачэнне ўпаўнаважанымі банкам Беларусі прададзена больш за 6 мільёнаў еўра.**

У цяперашні час аперацыі па куплі і продажы еўра праводзяць усе ўпаўнаважаныя банкі краіны. Калі ў пачатку студзеня сярэднядзённая рэалізацыя складала крыху больш за 100 тысяч еўра, то ў канцы месяца яна павялічылася больш чым у 3 разы.

СМАЧНА ЕСЦІ**Магчыма, ужо сёлета ў Варшаве з'явіцца першы беларускі рэстаран.**

Як лічыць пасол Беларусі ў Польшчы Мікалай Крэчка, багатая нацыянальная кухня мае ўсе падставы быць прадстаўленай у суседняй краіне. На думку дыпламата, рэстаран можа стаць свайго роду клубам дзелавых сустрэч, і таму яго ўбранне павінна адлюстроўваць нацыянальны каларыт, а майстэрства беларускіх кулінараў зробіць яго папулярным месцам польскай сталіцы.

ВЫСТАВА—КІРМАШ**У Мінску пачала працаваць Беларускае кніжнае выставачнае кірмаш. Па словах першага намесніка міністра інфармацыі Станіслава Нічыпаровіча, такія выставы сталі ўжо традыцыйнымі і, на сутнасці, з'яўляюцца прадстаўнічым еўрапейскім кніжным форумам.**

Але, безумоўна, найбольш поўна тут прадстаўлена прадукцыя гаспадароў — беларускіх кнігавыдаўцоў. Свае экспазіцыі падрыхтавалі 10 дзяржаўных выдавецтваў і шэраг недзяржаўных.

Вялікую цікавасць у наведвальнікаў выклікала таксама экспазіцыя расіян. Генеральная дырэкцыя Маскоўскіх кніжных выстаў і кірмашоў арганізавала, у прыватнасці, калектыўны стэнд «Кнігі Расіі», дзе прадстаўлены друкаваныя выданні гэтай краіны. У выставе-кірмашы прынялі ўдзел таксама больш за 20 выдавецтваў Украіны.

УСЁ АБ АРМІІ**Міністэрства абароны адкрыла свой сайт у Інтэрнэце. Таму ўсе, каго цікавіць жыццё беларускай арміі, могуць набраць — www.MOD.MIL.by.**

У армейскую старонку ўключана інфармацыя, якая тычыцца задач арміі, стану Узброеных Сіл, заканадаўства. А калі ўзнікнуць пытанні, карыстальніку Інтэрнэта дастаткова наведацца ў раздзел «Пошта» і напісаць электронны ліст на адрас Міністэрства абароны.

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.**алімпіяда-2002****БЕЛАРУСКІЯ АЛІМПІЙЦЫ Ё СОЛТ-ЛЕЙК-СІЦІ****У складзе спартыўнай дэлегацыі Беларусі на XIX зімовых Алімпійскіх гульнях — першых у XXI стагоддзі — 138 чалавек, з якіх 61 — спартсмен.**

У індывідуальных відах спорту найбольшае прадстаўніцтва ў лыжных гонках: заяўлена 14 спартсменаў. 10 алімпійцаў — у біятлоне, 5 — у фрыстайле, 2 — у фігурным катанні, 4 — у канькабежным спорце, па 1 — у шорт-трэку, лыжным дваябор'і і скачках на лыжах з трампліна.

старты**ЛЫЖЫ.** У масавым старце ў лыжніц на дыстанцыі 15 кіламетраў вольным стылем беларуска Святлана Нагейкіна заняла 6-е месца. Святлана магла пазмагца і за бронзу, калі б не падзенне за 400 метраў да фінішу.**ХАКЕЙ.** Мужчынская зборная Беларусі пад кіраўніцтвам Уладзіміра Крыкунова перамагла ў стартавым матчы з украінцамі з лікам 1:0.

Аўтарам пераможнай шайбы ў сярэдзіне трэцяга перыяду стаў Алег Мікульчык. Наступны паядынак з французамі беларусы таксама выйгралі — 3:1.

У хакейную каманду ўключана 23 ігракі. Дапамагаюць спартсменам змагацца за ўзнагароды 35 трэнераў, 12 урачоў, масажыстаў і псіхолагаў. Сочаць за ходам спаборніцтваў 14 прадстаўнікоў сродкаў масавай інфармацыі.

НА ЗДЫМКАХ: беларускі сцяг узняты; беларуская дэлегацыя; у алімпійскай вёсцы. У такіх дамах жывуць беларускія алімпійцы. Шэф місіі Яраслаў БАРЫЧКА (другі злева) адказвае на пытанні журналістаў; знакаміты Аляксандр МЯДЗВЕДЗЬ гутарыць з валанцёрамі; беларускія хакеісты падчас таварыскага матча з камандай Латвіі.

Фота Генадзя СЯМЕНАВА, БелТА.

Апошні матч са швейцарцамі ў нашай падгрупе ўжо нічога не мог змяніць. Зборная Беларусі датэрмінова выйшла ў другі круг, а гэта азначае, што нашы хакеісты, як мінімум, зноў у васьмёрцы мацнейшых каманд свету.

АФІЦЫЙНЫЯ ПРАБАЧЭННІ

Кіраўніцтва аргкамітэта зімовай Алімпіяды ў Солт-Лейк-Сіці прынесла афіцыйныя прабачэнні дэлегацыі Беларусі і дэлегацыям іншых краін за дрэнную арганізацыю харчавання біятланістаў і лыжнікаў. Як наведанні кіраўнік беларускай дэлегацыі, міністр спорту і турызму Яўген Ворсін, чыноўнікі аргкамітэта падзякавалі прадстаўнікам Беларусі за тое, што наша дэлегацыя першай звярнула ўвагу на гэту праблему.

БІЯТЛОН. У індывідуальнай гонцы ў жанчын на 15 кіламетраў добры вынік паказала Вольга Назарава, якая заваявала 6-е месца, прамагнуўшыся толькі адзін раз на першай стойцы.**Міхаіл МАЗАКОЎ.**

аспект праблемы

ДЭМОГРАФЫ ЗАНЕПАКОЕНЫ

За апошнія дзесяцігоддзе дэмаграфічная сітуацыя на Беларусі значна абвастрылася: вучомыя адзначаюць зніжэнне ўзроўню нараджальнасці і працягласці жыцця.

Трывога зразумелая. Аднак, як адзначыла ў размове з карэспандэнтам «Голасу Радзімы» доктар сацыялагічных навук, намеснік дырэктара НДІ Міністэрства статыстыкі Людміла Шахоцька, падобны тэндэнцыя дэмаграфічнага спаду характэрныя і для іншых дзяржаў постсавецкай прасторы.

Праўда, у 1999—2000 гадах дэмографы зафіксавалі некаторае палепшэнне агульнай сітуацыі ў Беларусі. Калі, скажам, з 1994 года ў краіне назіралася ўстойлівае зніжэнне нараджальнасці, то ў апошнія два гады XX стагоддзя колькасць немаўлят павялічылася. Але гэта часовае тэндэнцыя, і зараз спецыялісты зноў фіксуюць спад нараджальнасці. Як лічыць Людміла Пятроўна, найбольш востра з гэтай праблемай Беларусь сутыкнецца ў другім дзесяцігоддзі XXI стагоддзя.

Досыць трывожна выглядае і сітуацыя з працягласцю жыцця. А менавіта яна — індэктар якасці нашага існавання. Калі сто гадоў назад на Беларусі сярэдняя працягласць жыцця складала 38 гадоў, то ў 1968—1969 гадах яна падышла да сваёй вышэйшай адзнакі і дасягнула 72,9 года. Але праз 10—15 гадоў зноў пачала

змяншацца. У дзевяностаыя гады ў сярэднім беларусы жылі 67,9 года. Прычым мужчыны пакідаюць гэты свет на 11 гадоў раней за прадстаўніц прыгожага полу. Прычынай усяго гэтага, лічыць Людміла Шахоцька, з'яўляецца зніжэнне ўзроўню жыцця насельніцтва, нестабільнасць сацыяльнага становішча, пагаршэнне бытавых, транспартных, экалагічных умоў і мноства іншых негатыўных фактараў. Але пры гэтым трэба адзначыць, што зніжэнне паказчыкаў працягласці жыцця ў Беларусі адбывалася больш паступова, чым у Расіі, дзе наступствы эканамічнага крызісу былі больш сур'ёзнымі. У апошнія гады мае месца тэндэнцыя зніжэння дзіцячай смяротнасці. Калі ў 1995 годзе з тысячы народжаных немаўлят памірала 13, то ў 1997 — 11, у 2000 — 9.

Але, на жаль, на агульную дэмаграфічную карціну гэта няк не паўплывала. Каб насельніцтва краіны не змянілася, неабходна дасягнуць павелічэння нараджальнасці як мінімум у 2 разы. Большасць маладых сем'яў жадаюць мець толькі адно дзіця, а некаторыя пары наогул лічаць ідэальным бяздзетны шлюб.

А вось павялічыць працягласць жыцця цалкам магчыма, лічыць Людміла Пятроўна. Яшчэ адзін са шляхоў павелічэння колькасці грамадзян — праз міграцыю. Але гэта досыць складаная праблема, у якой акрамя плюсаў ёсць няглыма мінусаў. Зараз на тэрыторыі Беларусі жыве каля 100 тысяч мігрантаў. І не сакрэт, што менавіта з гэтай катэгорыяй грамадзян звязаны ў першую чаргу рост злачынасці, наркаманіі, небяспечных хвароб. І, здаецца, гэта праблема не будзе вырашана ў бліжэйшы час.

Дэмаграфічная сітуацыя ў краіне ў невялікай ступені залежыць ад стратэгіі дзяржавы. І ў гэтым накірунку ўжо прыняты пэўныя меры. У пачатку года на Беларусі пачаў дзейнічаць закон «Аб дэмаграфічнай бяспецы Рэспублікі Беларусь». Па словах лідэра Жаночага незалежнага дэмакратычнага руху Людмілы Пецінай, у цэлым гэта ліберальны закон, палажэнні якога будуць садзейнічаць палепшэнню сітуацыі.

Дарэчы, законам прадугледжваецца стварэнне нацыянальнай і рэгіянальных праграм па дэмаграфічнай бяспецы. У іх будуць адлюстраваны не толькі дзяржаўная палітыка ў сферы аховы і забеспячэння рэпрадуктыўных правоў грамадзян, але і пераўтварэнні ў галіне аховы здароўя, меры па падтрымцы сям'і і сталых людзей. Урад таксама плануе павялічыць адлічэнні на медыцыну з 5 працэнтаў ВУП да 7,5.

Ларыса ЛАЗАР.

каляндар-2002: люты

НАПАЛЕОНУ ОРДУ — 195

11 лютага споўнілася 195 гадоў з дня нараджэння Напалеона Орды — кампазітара, піяніста, мастака, радзіма якога — вёска Варацэвічы Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці.

Н. Орда — удзельнік паўстання 1830—1831 гадоў, пасля якога ён вымушаны быў эміграваць у Францыю, дзе яго музычныя здольнасці заўважыў вялікі Фрэдэрык Шапэн. У 1856 годзе Напалеон Орда вярнуўся на Беларусь. Тут ён працягваў займацца тэорыяй музыкі, падарожнічаў па Радзіме, Літве, Польшчы, Украіне, шмат маляваў. Яго пэндлю належыць замалеўкі "Валожынскі палац", "Лагойскі парк", "Свіслач", "Гродна", "Дзятлаўская сядзіба"...

Знакамітаму суайчынніку, ас-

ветніку, музыканту пастаўлены помнік у горадзе Іванаве Брэсцкай вобласці (на здымку).

Фота БелТА.

дыскур'ер

ПАСЯДЖЭННЕ КАЛЕГІІ МЭС

Адбылося пасяджэнне калегіі Міністэрства замежных спраў Беларусі, падчас якога было разгледжана пытанне "Аб выніках працы Міністэрства замежных спраў у 2001 годзе".

Са справаздачным дакладам выступіў міністр замежных спраў Міхаіл Хвастоў.

Асоба ўвага была нададзена неабходнасці актывізацыі працы міністэрства на знешнеэканамічным накірунку і павелічэнні экспартнага складальніка гандлёвага абароту.

Была прааналізавана дзейнасць па забеспячэнні шматвектарнасці ў знешняй палітыцы Беларусі.

Міністр замежных спраў адзначыў у якасці стратэгічных накірункаў знешняй палітыкі краіны супрацоўніцтва з Расійскай Федэрацыяй, з краінамі — членамі СНД, еўрапейскімі краінамі, краінамі Азіі, Афрыкі, Лацінскай Амерыкі, а таксама з такімі міжнароднымі арганізацыямі, як ААН, АБСЕ, РН, ЕБРР, СБ, МВФ.

СУСТРЭЧА ПАСЛА БЕЛАРУСІ З ПРЭЗІДЭНТАМ МАЛДОВЫ

У Кішыніёве адбылася сустрэча Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Беларусі ў гэтай краіне Васіля Саковіча з Прэзідэнтам Рэспублікі Малдова Уладзімірам Вароніным.

У ходзе сустрэчы абмеркаваны розныя пытанні двухбаковага супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Малдовай, узаемадзеянні ў міжнародных, еўрапейскіх і рэгіянальных арганізацыях, а таксама тэрміны і праграма афіцыйнага візіту Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка ў Малдову.

Прэзідэнт Рэспублікі Малдова выказаў сваё задавальненне ходам развіцця беларуска-малдаўскіх адносін, асабліва вынікамі гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва за 2001 год: аб'ём тавараабароту паміж Беларуссю і Малдовай павялічыўся на 28 працэнтаў да ўзроўню 2000 года, у тым ліку беларускі экспарт — на 24,4 працэнта.

Бакі таксама адзначылі наяўнасць вялікіх рэзерваў у гандлёва-эканамічных адносінах. Ужо ў першыя дні 2002 года пры актыўным удзеле і садзейнічанні пасольства дзяржаўны канцэрн "Белспурсь" падпісаў пагадненне з НВА "Порумбень" аб пастаўках у Малдову каля 100 беларускіх трактараў у абмен на насенне кукурузы, дасягнута ўзгодненае рашэнне аб адкрыцці машына-трактарных станцый. У Міністэрстве сельскай гаспадаркі і харчовай прамысловасці

выдучца перамовы аб пастаўках у Беларусь плодаагародніннай і іншых відаў сельскагаспадарчай прадукцыі ўраджаю 2001 года. Ва ўрадзе Рэспублікі Малдова ўзгадняюцца пытанні прадастаўлення прэферэнцый экспартуемым у Малдову таварам беларускай вытворчасці.

БЕЛАРУСКА-ВЕНГЕРСКАЕ ГАНДЛЁВА-ЭКАНАМІЧНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

У Будапешце ў рамках пасяджэння Дзелавога клуба Венгрыя — СНД пры Венгерскай гандлёва-прамысловай палатце адбыўся "круглы стол" "Беларусь — Венгрыя: вынікі і перспектывы гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва".

У мерапрыемстве прынялі ўдзел прадстаўнікі Венгерскай гандлёва-прамысловай палаты, Венгерскага банка знешняга гандлю, кампаній "Панон-бартэр", "Медзімлекс", "То-Мі", "Борцімекс" і пасольства Беларусі.

Удзельнікі "круглага стала" падвялі вынікі гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Венгрыяй у 2001 годзе, абмеркавалі існуючыя праблемныя пытанні ў беларуска-венгерскіх эканамічных адносінах, вызначылі прыярытэтыя накірункі сумеснай дзейнасці ў бягучым годзе.

УСТАНОВЛЕНЫ ДЫПАДНОСІНЫ З СЕНЕГАЛАМ

У штаб-кватэры Арганізацыі Аб'яднаных Нацый адбылася ўрачыстая цырымонія падпісання дакументаў аб устанавленні дыпламатычных адносін паміж Рэспублікай Беларусь і Рэспублікай Сенегал. Пад сумесным камюніке аб устанавленні дыпламатычных адносін паміж дзюма дзяржавамі паставілі свае подпісы Пастаянны прадстаўнік Беларусі пры ААН Сяргей Лінг і Пастаянны прадстаўнік Сенегала пры ААН Папа Луіс Фаль.

Кіраўнікі місій Беларусі і Сенегала пры ААН выказалі ўпэўненасць ў далейшым замацаванні двухбаковых гандлёва-эканамічных і культурных сувязей паміж дзюма дзяржавамі перш за ўсё ў такіх галінах, як сельская гаспадарка, меліярацыя і распрацоўка тарфяных радовішчаў, адукацыйныя праграмы. Бакі таксама пацвердзілі сваю гатоўнасць ўспарна развіваць і замацоўваць узаемавыгаднае партнёрства на міжнароднай арэне, у прыватнасці, у рамках членства ў ААН.

Прэс-служба МЭС

скандал

ПРАВАКАЦЫЯ

Так называў скандал, што разгарэўся ў ЗША вакол знакамітай гімнасткі Вольгі Корбут, яе былы муж — саліст ансамбля «Песняры» Леанід Барткевіч.

Яны разышліся некалькі гадоў таму. Пасля гэтага Л. Барткевіч вярнуўся з Атланты, дзе жыла сям'я, у Мінск. А зорка сусветнай гімнастыкі працягвала заваяваць Амерыку.

І раптам паведамленне: алімпійская чэмпіёнка Вольга Корбут затрымана ў супермаркце Атланты. Вядомая гімнастка не заплаціла за выбраныя ёю тавары... 19 долараў. За гэта Корбут вымушана была адсядзець некалькі гадзін у мясцовай турме, адкуль яе выпусцілі пад залог у 600 долараў.

Але бяда не ходзіць адна. За першай сенсацыяй адбылася другая: у пустым доме Корбут паліцыя знайшла 4 тысячы падрыхаваных долараў. А гэта ўжо справа сур'ёзная. Таму Леанід Барткевіч паспяшаўся сустрэцца з журналістамі, каб праясніць сітуацыю.

Па словах Барткевіча, Вольга Корбут ні ў чым не адчувае недахопу: ні ў грашах, ні ў папулярнасці. Яна дае ўрокі дзецям заможных бацькоў, ездзіць у турнір па краіне (напрыклад, разам з Арнольдам Шварцнегерам). Калі хтосьці з трэнераў па спартыўнай гімнастыцы прыязджае ў ЗША працаваць, то лічыць неабходным узяць у Вольгі Корбут рэкамендацыю: у такім выпадку ўладальнікі гімнастычных залаў прымаюць на працу без пішніх размоў. Пра Вольгу Корбут выдадзена 11 кніг.

Аднак тых, каму спадарожнічае слава, не адпускаюць зайздроснікі. У Леаніда Барткевіча ёсць на гэты конт падазрэнні. Але за работу ўжо ўзяліся адвакаты Корбут. Справа набірае абароты.

Алесь ЛІПЕНЬ.

здарэнні

МАЛЯВАНЫЯ ГРОШЫ

Як паведамляе прэс-служба ўпраўлення ўнутраных спраў Віцебскага аблвыканкама, толькі ў новым годзе выяўлена звыш трох дзесяткаў выпадкаў абарачэння фальшывых грошавых знакаў.

Сярод падробак пераважаюць банкноты вартасцю 100 долараў ЗША. Але не грэбуюць злачынцы і распаўсюджваннем фальшывак "нацыянальнай вартасці", тут пераважаюць 5-тысячныя купюры беларускага Нацбанка.

камп'ютэрныя весткі

ПЕРАМОЖЦЫ «ЗАЛАТОГА САЙТА»

У жніскім клубе "28" адбылася цырымонія ўзнагароджання пераможцаў айтарытэтнага расійскага Інтэрнэт-конкурсу "Залаты сайт 2001" (www.goldensite.ru) у раздзеле "Замежжа". Конкурс праходзіў пад эгідай Усерасійскай Інтэрнэт-акадэміі (www.internetacademy.ru).

Пераможцамі сталі:

Даведачна-інфармацыйны сайт:

Уся нерухомая маёмасць Беларусі (www.realtfing.com)

Карпаратыўны сайт:

Кампанія "Ізавак" (www.izovac.com).

Электронная камерцыя, тавары і паслугі:

OZ.by — беларускі электронны магазін (oz.by).

Культура, мастацтва, навука і адукацыя:

Альгіз — руны жыцця (www.algizrune.com).

Спорт, здароўе, забавы, адпачынак:

Турыстычны партал Беларусі WWW.HOLIDAY.BY (www.holiday.by).

Дызайн і мультымедыя:

S-Sanytch Home Site (www.sanytch.com).

Інтэрнэт-тэхналогіі, сервісы:

Прафесійная сістэма паштовых рассыпак

WebList Pro (list.agency.by).

сітуацыя

В'ЕТНАМСКІЯ НЕЛЕГАЛЫ

Супрацоўнікі беларускіх праваахоўных органаў затрымалі чарговую групу нелегальных мігрантаў.

На гэты раз нелегалы з'явіліся ў Мінску. Работнікі пашпартна-візавай службы Першамайскага раёна сталіцы і Дзяржкамітэта пагранвойскаў затрымалі 19 грамадзян В'етна-

ма ў кватэры беспрацоўнай мінчанкі. Высветлілася, што яны з 30 студзеня жылі ў сталіцы, чакаючы перапраўкі ў краіны Заходняй Еўропы. Усе затрыманыя накіраваны ў прыёмнік-размеркавальнік ГУУС Мінгарвыканкама.

НА ЗДЫМКУ: в'етнамскія нелегалы ў прыёмніку-размеркавальніку.

Віктар ТАЛОЧКА, БелТА.

прэміі

ЛАЎРЭАТЫ ГЛЯДЗЯЦЬ У БУДУЧЫНЮ

Спецыяльныя прэміі Прэзідэнта Беларусі дзелячым культуры і мастацтва знайшлі сёлета сваіх уладальнікаў ужо шосты раз. Узнагарода прысуджаецца за дасягненні ў галіне мастацтва на працягу апошніх 2-х гадоў. Адметнасць прэміі: яна можа ўручацца аднаму і таму ж творцу не адзін раз. Так, Валлянцін Елізар'еў, дырэктар і мастацкі кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага тэатра балета, адзначаны сёлета ўжо трэці раз. Усяго ж лаўрэатаў — 22.

Міністр культуры краіны Леанід Гуляка падкрэсліў, што на тэрыторыі СНД дзелячым культуры падобным чынам не адзначаюць. Па словах міністра, зараз разглядаецца пытанне аб спецыяльных штомесячных грантах 100 дзелячым мастацтва.

У Міністэрстве культуры лічаць прынцыповым, каб не былі абдзелены ўвагай рэгіёны. Дзяржаўная палітыка будзе на ўвазе да дзелячым культуры з правінцы.

На сустрэчы з журналістамі ў Нацыянальным прэс-цэнтры ўсе прысутныя лаўрэаты прэміі выказвалі ўдзячнасць кіраўніцтву краіны за ўвагу да культуры і сцвярджалі: гэта дае пачуццё

ўпэўненасці ў тым, што яны робяць.

Галоўнае ж, чаго хочуць творцы, гэта мець магчымасць працаваць. Так, Аляксандр Яфрэмаў, рэжысёр кінастужкі "Павадыр", лічыць, што галоўная адзнака яго творчасці — гэта стварэнне ўмоў для працы. Ён ставіць спектаклі ў тэатры-студыі кінаакцёра, які ўзначальвае, і марыць, каб "і далей мець магчымасць здымаць кіно".

Валерыя Рэўскі, мастацкі кіраўнік Нацыянальнага тэатра імя Янкі Купалы на працягу апошніх 29 гадоў, задаволены, як у тэатры адбываецца натуральная змена пакаленняў. Трыццацігадовыя складаюць

значную частку трупы. Рэжысёр-рацеўшчыца, што з'яўляюцца новай аўтаркай п'ес, што па-ранейшаму працуюць такія мэтры, як А. Дударэў. А хацелася б Валерыю Рэўскаму мець пры тэатры лабараторыю рэжысуры. Хай сабе працуюць у Купалаўскім чатыры дзёночыя пастаноўшчыкі, але трэба рыхтаваць моладзь.

Лёс будучага пакалення турбуе таксама і прафесара Яўгена Гладкова, загадчыка кафедры струнных народных інструментаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

Беларуская школа цымбалістаў — адна з лепшых у свеце. Але, як сцвярджае Яўген Гладкоў, наш інструмент не адпавядае сучасным патрабаванням, бо яго канструкцыя створана ў 20-я гады. Іншымі словамі, беларусы-цымбалісты перараслі свой інструмент. І цымбалы, якія вырабляюцца, напрыклад, у Кітаі, маюць больш магчымасцей. Таму Яўген Гладкоў мяркуе стварыць лабараторыю народных музычных інструментаў.

Алена СПАСЮК.

соцыум

СКААРДЫНАВАЦЬ НАМАГАННІ СЯМ'І І ДЗЯРЖАВЫ

Грамадскім прэс-цэнтры адбыўся "круглы стол" пад назвай "Клопат аб сям'і — прыярытэт дзяржавы". Усе прысутныя згаджаліся, што менавіта ад інстытута сям'і залежыць дэмаграфічная і сацыяльная сітуацыя ў краіне.

У Беларусі 2 мільёны 920 тысяч сямей. З іх у сельскай мясцовасці жыве 881 тысяча. Большасць беларусаў маюць невялікія сям'і, якія складаюцца з двух (43 працэнты), трох (31 працэнт), чатырох (22 працэнты) чалавек. Большасць пар маюць дзяцей да 18 гадоў (54 працэнты). Але гэта, як правіла, адно дзіця (59 працэнтаў). Трох і больш малых маюць толькі 6 працэнтаў нашых суграмадзян.

Апошнім часам узмацнілася тэндэнцыя да павелічэння колькасці бацькоў, якія выходзяць з сям'і дачку ў адзіночку. Вынікі перапісу 1999 года сведчаць: у гарадах амаль чвэрць дзяцей расце ў няпоўных сям'ях. У вёсках гэтая лічба складае 17 працэнтаў. На Беларусі ў адзіночку выходзяць дзяцей 337 028 жанчын і 18 440 мужчын.

Такім чынам, можна гаварыць пра сапраўдную "эпідэ-

мію" разводаў, у выніку чаго штогод больш за 40 000 дзяцей да 18 гадоў застаюцца без аднаго з бацькоў.

У Мінску ў 2001 годзе зарэгістравана 13 236 шлюбаў, а скасавана 8 247. У сталіцы павялічваецца колькасць грамадзянскіх шлюбаў. Характэрная дэталі: ёсць шмат сямей (40 працэнтаў ад агульнай колькасці), якія з-за немагчымасці набыць уласнае жыллё вымушаны жыць сумесна з бацькамі ці іншымі сваякамі. Не сакрэт, што такая жыццёвая сітуацыя правакуе разводы.

Канешне, на Беларусі існуе сістэма матэрыяльнай падтрымкі малазасябечаных слаёў насельніцтва. Летась распрацаваны новы Закон аб дзяржаўна-сям'яна-свабодна-сям'яна, якія выходзяць дзяцей. У ім памеры выдаткаў устаноўлены ў працэнтных суадносінах не да мінімальнай заробтнай платы, як гэта было ра-

ней, а да бюджэту пражытачнага мінімуму. У рэшце рэшт тое-сёе атрымліваюць ад дзяржавы тыя, хто ў адзіночку выходзіць дзяцей, бацькі інвалідаў і немаўлят. Працуючыя ж бацькі наўрад ці могуць разлічваць на падтрымку дзяржавы, бо нават пры самых нізкіх зарплатах іх даходы вышэйшыя за бюджэт пражытачнага мінімуму. Таццяна Шаметава, начальнік Упраўлення сацыяльнай дапамогі і сацыяльнага абслугоўвання Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Беларусі, згодная з тым, што дзяржаўная дапамога сёння вельмі невялікая, але яна падкрэсліла: памер дапамогі залежыць ад рэальнай эканамічнай сітуацыі ў краіне. І яшчэ дадала, што імкненне дзяржавы дапамагчы кожнаму стварае ў людзей настрой утрыманцаў і прыводзіць да таго, што некаторыя бацькі не жадаюць працаваць, а жывуць за кошт дзіцячых дапамог. Таццяна Шаметавац упэўнена: дзейнасць усіх устаноў, якія працуюць дзеля сацыяльнага забеспячэння сямей, трэба больш скаардынаваць. Дапамогу дзяржавы павінны атрымліваць толькі тыя, каму яна сапраўды патрэбна.

Алена СПАСЮК.

прэзентацыя

«БЕЛАРУСЫ ЗАМЕЖЖА»

Так называецца новая перадача, што пачала выходзіць у эфір са студзеня бягучага года на першым канале Беларускага радыё кожную другую і чацвёртую суботу ў 14.30. Рыхтуе яе каментатар Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

— Рэгіна Станіславаўна, раскажыце, як узнікла перадача, што пачулі радыёслухачы ў першых яе выпусках.

— Перадача прысвечана беларускай дыяспары, а таксама тым, хто дапамагае беларусам у краіне пражывання і тут, на Бацькаўшчыне. Раней я вяла на радыё аўтарскую праграму «Спадчына», у ёй была рубрыка «Беларусы замежжа», магчыма, таму мне і прапанавалі рыхтаваць гэту перадачу, што тэма мне знаёмая. Але пачынаць, як і заўсёды ўсё новае, было складана.

Сярод першых гасцей перадачы быў Язэп Паўловіч, які прыехаў да бацькоў з Германіі. Ён раней працаваў з жонкай на Беларускай тэлебачанні, а потым у выніку рэарганізацыі застаўся без працы і вырашыў паехаць за мяжу. Ён атабарыўся ў горадзе Зігене, што ў Вестфаліі. Як чалавек актыўны, ён сабраў вакол сябе землякоў і зарэгістраваў мінулым летам беларускую суполку. Марыць стварыць там «Беларускі дом». Пра гэта ён і раскажаў падчас нашай сустрэчы ў праграме. Была яшчэ цікавая сустрэча з бацькам і дачкой Івановымі з Удмуртыі, якія прыязджалі на семінар у Беларускай інстытут праблем культуры, каб папоўніць рэпертуар калектываў мастацкай самадзейнасці ў сваёй беларускай суполцы. Вельмі цікавыя людзі. Бацька родам з Беларусі. За тыдзень, які яны пабылі ў Беларусі, наведалі тэатры, музеі, і былі перапоўнены ўражаннямі. Бацька кіруе дзяржаўным ансамблем Удмуртыі. Дачка — удзельніца гэтага ансамбля і яшчэ кіруе дзіцячым калектывам. Таму галоўнае для іх было пазнаёміцца з новымі беларускімі танцамі, гульнямі.

— Ці адгукнуліся радыёслухачы на першыя перадачы?

— Было шмат тэлефанаванняў. У асноўным людзі прапаноўваюць расказаць пра сваіх знаёмых ці сваякоў. Але дзе іх «злавіць»? Бо сродкі на камандзіроўкі абмежаваныя. Таму і спадзяюся, што супрацоўнікі «Голас Радзімы» таксама будуць мне садзейнічаць у знаёмстве з суайчыннікамі, гасцямі рэдакцыі.

— Якія задумы мяркуецца рэалізаваць, каб зрабіць перадачу больш разнастайнай?

— Неяк летам у гасцях на радыё была аргенцінская спявачка

беларускага паходжання Сільвія Сабчук і выканала некалькі песень, якія я ўключыла ў сваю перадачу. Потым прагучалі песні ў выкананні амерыканскага беларуса Данчыка (Богдана Андрусішчына). Так што ў нас ужо вымаляваецца асобная музычная старонка. У перспектыве плануем пазнаёміць слухачоў з песнямі Сержука Сокалава-Воюша. Думаю, знойдуцца яшчэ барды, самадзейныя калектывы, якія прыедуць у Мінск.

А наогул будзем гаварыць у перадачы і пра праблемы. Напрыклад, многія беларусы марыць вярнуцца на радзіму. З чаго пачынаць? Будзем гутарыць з супрацоўнікамі Міністэрства замежных спраў, Міністэрства адукацыі і іншымі ўстановамі, дзе кваліфікавана адкажуць на ўсе пытанні.

— Рэгіна Станіславаўна, некалькі слоў пра сябе. Чытачам цікава будзе даведацца пра асобу радыёжурналіста, які рыхтуе і вядзе гэту перадачу.

— Нарадзілася ў Мінску. Па адукацыі філолаг, беларусказнаўца. Закончыла беларускае аддзяленне філфака БДУ. Дваццаць гадоў працавала ў Інстытуце мовазнаўства Нацыянальнай акадэміі навук і дзесяць гадоў была няштатным аўтарам на радыё. Вяла свае перадачы: «Спадчына» і «Родная мова». Я тады актыўна прапагандавала народныя календары, бо лічу, што ў навучанні мове, культуры ён неадменны памочнік. Наогул, мяркую, любоў да роднага слова змалку можна прышчапіць толькі ў сям'і, дзе адзначаюць розныя народныя святы. Дзіцячы садзік і школа могуць толькі замацаваць, унесці нейкую сістэму. У мяне сын вучыцца ў школе. Дык я з яго сябрамі спраўляла абрад калядавання. Ён было вельмі цікава. Мяне запрашалі і ў іншыя класы. Я агітую замежных беларусаў, каб яны навучалі дзяцей фальклорным, абрадавым песням. У святых добра тое, што яны штогод паўтараюцца і такім чынам усё добра замацоўваецца. У мяне багата сабрана фальклорных песень, і я гатовая імі падзяліцца з усімі, хто цікавіцца.

— Дзякуй за размову, і няхай перадача збірае шырокае кола слухачоў!

Гутарыла Таццяна КУВАРЫНА.

Захавай традыцыю

Дзіяна ШАЎЧЭНКА, Нелі ВАРАНКОВА і Іна АДЗІНКОВА (на здымку), супрацоўнікі інспекцыі па справах непаўналетніх Кастрычніцкага раёна Віцебска, у вольны час ахвотна ўдзельнічаюць у мастацкай самадзейнасці.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

гастролі

БІС, ДЭМІС РУСАС!

У Мінску выступіў вядомы спявак Дэміс Русас.

Асоба гэтага чалавека цікавая ўжо сама па сабе. А чаго варты аksamітны, заварожваючы голас, які выводзіць мелодыі, што застаюцца ў памяці на ўсё жыццё!

Нарадзіўся Дэміс Русас у Александрый ў 1946 годзе ў грэчаскай сям'і, якой раптоўна прыйшлося ўцякаць з Егіпта падчас Суэцкага крызісу. Заможныя людзі пакінулі ўсе нажытае і ператварыліся ў бедных эмігрантаў. Дэмісу трэба было дапамагач сям'і, і ён рана пачаў працаваць музыкантам у кабарэ.

Першы гурт, дзе ён спяваў (спачатку на падпеўцы), — «Ідалы». Потым саправаў у гурце «We Five». Разам з сябрамі Дэміс марыў пакарыць Еўропу. Але зноў быў вымушаны эміграваць, на гэты раз з Вялікабры-

таніі, па прычыне адсутнасці дазволу на працу. Потым у яго жыцці з'явіўся Парыж часоў студэнцкіх хвалванняў. Тут пачалася сольная кар'ера.

У 70-х гадах Дэміс Русас сабраў на сваім канцэрце 150 тысяч чалавек на стадыёне ў Бразіліі, што да яго змог зрабіць толькі Фрэнк Сінатра. Пазней імя Русаса нават трапіла ў кнігу рэкордаў Гінеса з-за каласальнай колькасці прададзеных запісаў на дысках.

Мінулае дзесяцігоддзе часам называюць рэнесансам Дэміса Русаса. Але на прэс-канферэнцыі ў дзень канцэрта ў Палацы Рэспублікі ён патлумачыў, што з ім, як з кожным з нас, адбываецца звалючыя. Цяпер у яго жыцці новая прыступка, але заўсёды, сцвярджае спявак, ён працуе з поўнай аддачай.

Дэміс Русас лічыць сябе грамадзянінам свету з грэчаскімі каранямі. Самае прыёмнае, кажа

спявак, дарыць людзям тое, што ты ўмееш добра рабіць.

Дэміс Русас хвалюцца яго дзеці, з якімі ён імкнецца бачыцца як мага часцей. Артыст разумее, што ў свой час недадаў ім цяпла і ўвагі, і зараз хоча навярстаць страчанае. Спявак лічыць сваё жыццё ўдалым: ён можа пець «калі хоча, што хоча і дзе хоча», і называе такія абставіны «раскошнымі».

Наогул, спадар Русас стварае ўражанне чалавека, які хоча падабацца і паважае тых, з кім размаўляе. Шмат жартуе і ўсміхаецца.

Дэміс Русас выступаў у Мінску ўжо другі раз. Яго ўразлівы чысціня паветра ў горадзе, прыгажосць залы Палаца Рэспублікі, дзе давалася спяваць. Самае вялікае расчараванне артыста: яго так пільна ахоўвалі, што ён не меў магчымасці бліжэй пазнаёміцца з вельмі прыгожымі дзяўчатамі, якія жывуць менавіта ў Мінску.

Алена СПАСЮК.

новыя імёны

Пра сённяшняга гасця «Голасу Радзімы» гавораць і ў Мінску, і ў Маскве. Гэтаму беларускаму драматургу ўсяго 21 год. І ўсе свае восем п'ес ён напісаў... за год. Узлёт, шчыра кажучы, зайздросны, але небяспечны. Вельмі хочацца спадзявацца, творца не абпаліць крылы і талент яго год ад года будзе квітнець, праяўляцца новымі фарбамі.

Андрэй КУРЭЙЧЫК: «ТРЭБА ЎЗВЫСІЦЬ БЕЛАРУСКУЮ КУЛЬТУРУ»

— Андрэй, першае пытанне з разраду банальных: раскажыце пра сябе...

— Мне 21 год. Нарадзіўся ў Мінску. Бацька — фінансіст, бухгалтар. Маці працавала ў школе настаўніцай, але памерла, калі мне было 12 год. Як бачыце, бацькі мае ніякім чынам не звязаны з літаратурай.

Што тычыцца мяне, я яшчэ вучыся на пятым курсе юрыдычнага факультэта Белдзяржуніверсітэта. Зразумела, даволі дзіўна, што я пайшоў па літаратурным шляху. Але так ужо склалася жыццё, і цяпер я працую ў Саюзе тэатральных дзеячаў у якасці намесніка старшыні па інфармацыі і сувязях з тэатрам. А галоўнае: пішу п'есы і сцэнарыі.

— Чым, на вашу думку, можна гэта патлумачыць: юрыст і літаратар адначасова?

— Можна тым, што пісаць пачаў рана, прыкладна з шостага класа. А на юрыдычны пайшоў таму, што бацька патлумачыў: прафесія настаўніка зусім «неграшовая», а юрыст здольны забяспечыць сябе і сваю сям'ю. На юрыдычным факультэце БДУ з задавальненнем вучыўся, але к апошняму курсу зразумеў, што прызначанне ў іншым. Ды трэба ўжо давучыцца.

— Калі адбылася першая проба пера, на якой мове?

— У шостым класе ўпершыню напісаў па-англійску.

— Так, пераклаў байку «Страказа і Муравей». Нават у рыфму. Гэта было цікава. Потым пачаў пісаць па-руску. Беларуская мова ў школе, дзе я вучыўся, выкладалася не на высокім узроўні, таму на пачатку вучобы ў ліцэі пры БДУ было цяжкавата, але потым прывычаўся. Там я пачаў пісаць тэксты па-беларуску.

Сітуацыя вызначылася, калі некалькі п'ес на рускай мове адаслаў у Маскву. Даволі хутка Маскоўскі мастацкі акадэмічны тэатр (МХАТ) адгукнуўся на маю п'есу «П'емонцкі звер». Пасля гэтага я падумаў, што мае творы не такія ўжо дрэнныя і варта іх прапанаваць аічыннім тэатрам (смяецца). Спачатку звярнуўся да абласных тэатраў, але не атрымаў ніякіх адказаў, затым ужо пайшоў па мінскіх. Мяне здзівіла, што Купалаўскі тэатр прыняў да пастаноўкі адразу дзве п'есы: «Згублены Рай» і «П'емонцкі звер». Першую ўжо пачалі рэпэціраваць, ставіць яе Валерый

з прэс-канферэнцыі

У Грамадскім прэс-цэнтры адбылося пасяджэнне «круглага стала» з нагоды маючага адбыцца 9—10 ліпеня бягучага года Міжнароднага сімпозіума «Разнастайнасць мой і культур у кантэксце глабалізацыі».

У сустрэчы прынялі ўдзел старшыня Нацыянальнай камісіі па справах ЮНЕСКА ў Рэспубліцы Беларусь Уладзімір Шчасны, намеснік міністра інфармацыі краіны Лілія Ананіч, каардынатар праекта Міжнароднага сімпозіума пісьменнік Васіль Якавенка, намеснік міністра культуры Беларусі Валерый Гедройц, дэпутат Палаты прадстаўнікоў Надзея Цыркун, старшыня Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны Алег Трусаў, кіраўнік Саюза беларускіх пісьменнікаў Вольга Іпатава, прэзідэнт Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, доктар філалагічных навук Адам Мальдзіс.

Сімпозіум ініцыяраваны Саюзам беларускіх пісьменнікаў.

Раеўскі. Прэм'ера мяркуецца прыблізна на сакавік. «Згублены Рай» я перакладаў разам з Аляксеем Дударавым, ён мне вельмі ў гэтым дапамог, за што Аляксею Ануфрыевічу вялікі дзякуй! Далей жа п'есы (у тым ліку і «П'емонцкі звер») будуць ставіць на мінскай Вольнай сцэне, у абласных беларускамоўных тэатрах — іх я ўжо перакладаю сам. Напачатку, зразумела ж, было складана гэта рабіць, але ў працэсе работы прывычаўся думаць па-беларуску.

— Андрэй, раскажыце каротка пра п'есы, якія будуць ладзіцца ў Купалаўскім, пра іх сюжэты.

— «Згублены Рай» — п'еса паводле біблейскага матыву: першае забойства на Зямлі Каінам Авеля. У ёй дзейнічаюць чатыры персанажы: Адам, Ева, Каін, Авель. П'еса ўзімае вечныя праблемы духоўнасці, злачынства, чалавечых каштоўнасцей увогуле... Словам, сюжэт вядомы, але ў мяне сваё інтэрпрэтацыя, таму Валерый Раеўскі, відаць, і вырашыў п'есу паставіць.

«П'емонцкі звер» — твор зусім іншага плана, разлічаны на вялікую колькасць дзеючых асоб. Час дзеяння — сярэднявековае, цёмны, жахлівы час у гісторыі чалавецтва. Мяне ж цікавілі шляхі духоўнага адраджэння.

— Месца дзеяння ў «П'емонцкім звер» канкрэтнае?

— Не, яно дакладна не акрэслена. Проста Еўропа... Дарэчы, па заказе Купалаўскага тэатра напісаў яшчэ адну п'есу: яе галоўны герой — класік роднай літаратуры Янка Купала. Вось гэты твор ужо грунтуецца на беларускай глебе: на рэаліях як таго часу, калі жывіў Купала, так і на цяперашніх.

Сюжэт п'есы крыху фантастычны: Янка Купала — праз часы — прыходзіць да чалавека, якога даўно ведаў, і яны размаўляюць пра тое, што адбываецца на Беларусі. Паэт задае пытанні, распітвае пра здзяйсненне таго, пра што марыў пры жыцці. У п'есе я грунтуваўся на розных крыніцах, у тым ліку і на дакументальных матэрыялах, верхшх Купала... Гэтая п'еса, мне падаецца, стане маёй творчай візіўкай.

— Андрэй, назаўважце вашы завершаныя работы.

— Першай п'есай была драма

«Сповідзь Пілата». Затым напісаны камедыі «Асцярожна, жанчыны» і «Чалавек і вечнасць» (філасофская замалёўка), драмы «П'емонцкі звер» і «Згублены Рай», камедыя «Выканаўца жаданняў», драма «Супрацьстаянне». Апошні твор — пра Купалу, восьмы па ліку. Усе п'есы напісаны ў прозе, аддаў перавагу рэалістычнай традыцыі.

Большасць з напісанага — драмы. Праблемы духоўнасці, на мой погляд, у беларускай драматургіі неабгрунтавана забытыя. Ёсць камедыі, рамантычныя п'есы — усё, што хочаце. Але мы не бачым сюжэтаў, якія б вярталі нас да вечных каштоўнасцей і іх першапачатковым евангельскім сэнсе.

— А ці маюцца творы на гістарычную тэму, звязаную менавіта з Беларуссю?

— Мне падаецца, гэтую тэму добра распрацоўваюць драматургі Аляксей Дударэў і Сяргей Кавалёў...

— Творы — як дзеці. Аднак хацелася б удакладніць, што з напісанага вас больш задавальняе?

— Мне вельмі падабаецца беларускі варыянт «Згубленага Раю», але даспадобы і рускі варыянт «П'емонцкага звер». Вось такі парадокс... Наогул, беларуская культура сёння вельмі заціснута. Трэба спрабаваць узвысіць яе.

Я вельмі задаволены, што мне прыйшло запрашэнне наведваць гэтым летам Бонскае біенале — найбуйнейшы тэатральны форум Еўропы, куды я павязу свой «Згублены Рай». Зараз жа трэба дакачацца перакладу п'есы на нямецкую мову (гэтаму садзейнічае Інстытут Гёте) і даслаць яе ў Германію.

— І напрыканцы размовы, Андрэй, вашы планы на будучыню...

— Кіно. Аляксандр Яфрэмаў, наш таленавіты кінарэжысёр, загадаў мне сцэнарыі. Працаваў я над ім з задавальненнем, гэта абсалютна новы твор, новы сюжэт. Ён грунтуецца на двух пластах, дзеянне адбываецца паралельна ў мінулым і сучасным: падчас вайны і ў нашы дні... Сцэнарыі ўжо напісаны, дапрацоўваецца. Засталося знайсці на фільм грошы.

Гутарыў Аляксей МЯСНІКОЎ.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

уражання

БЕНЕФІС ТАЦЦЯНЫ МАРХЕЛЬ, ЯКІ НАЛАДЗІЎ РЭЖЫСЁР ВАЛЕРЫЙ АНІСЕНКА

Таццяна Мархель — актрыса з вялікай літары. У яе творчым жыцці практычна не было прахадных ролей. Сыграць яна можа ўсё. І тая, каму пашанцавала быць запрошанымі на яе прафесійны юбілей у Тэатр беларускай драматургіі, змаглі яшчэ раз у гэтым пераканацца.

У глядзельнай зале быў сапраўдны аншлаг. Павіншаваць тэатральную прыму прыйшлі не толькі калегі-акцёры, рэжысёры, але і вядомая пісьменніца Вольга Іпатава з мужам, алімпійская чэмпіёнка Яніна Карольчык, аўтары і выканаўцы песень Галіна і Барыс Вайханскія, дырэктар кінафестывалю «Лістапад» Валяніна Сцяпанавіч.

Як сказала пазней сама Таццяна Мархель, цяперашні бенефіс не быў прымеркаваны да якой-небудзь круглай даты. Аднак галоўнага ідэянага натхняльніка дзеяння, кіраўніка Тэатра беларускай драматургіі Валерыя Анісенку гэтыя абставіны ніколькі не збянтэжылі. «Няхай гэта будзе «квадратны» юбілей», — пажартаваў ён і ператварыў задуму ў жыццё. Прычым кожнаму акцёру трупы дастапаўся ў ім сваё невялікае роля. Як адзначыў хтосьці з гасцей, рэжысёру Анісенку ўдалося сабраць у сябе самых прыгожых актрыс. І гэта праўда!

На сцэну пачаргова пады-

маўся Святлана Сухавей з прывітаннем ад рэжысёра Аляксандра Яфрэмава, які, на жаль, асабіста не змог прысутнічаць на свяце, выкладчыкі з Акадэміі мастацтваў і ўніверсітэта культуры з падарункамі, «хрыстафорайцы» на чале з Аляксандрам Віргуневым. Дарэчы, па яго словах, акцёры «Хрыстафора» вельмі любяць Таццяну Мархель. І не толькі за тое, што яна выступіла спонсарам спектакля «Дзень танкіста», а яшчэ і таму, што Таццяна Рыгораўна згадзілася ў ім сыграць. І зрабіла гэта бліскуча...

Таццяна МАРХЕЛЬ і Валерый АНІСЕНКА.

ПЛЕНЭР

ПАТХІЛА ПЛІСА

Вось ужо чацвёрты раз Мастацкая галерэя склікала творцаў на чарговы пленэр у Віцебскую вобласць. Ён праходзіў на возеры Пліса, дзе знаходзіцца база адпачынку выдавецкай групы «Нсі».

Сюды прыехалі вядомыя беларускія жывапісцы, якія любяць працаваць на прыродзе, для каго эцюдная форма работы складае аснову творчага метаду. Гэта Мікалай Ісаенка, Канстанцін Качан, Аляксандр Асядаўскі, Генадзь Завізіённы з Мінска. З Віцебска прыехалі Алег Скавародка, Алег Кношкін і Аляксандр Крук.

На працягу двух тыдняў мастакі дружна і весела жылі ў хатках на беразе возера, чаргуючы плённую працу з паўнацэнным адпачынкам: падарожнічалі па песе, павілі рыбу, з задавальненнем дапамагалі гаспадыні гатаваць, а часам нават і кулінарылі.

Кіраўніком заезду быў Аляк-

сандр Унукаў, дырэктар Мастацкай галерэі, вопытны арганізатар і адначасова ўдзельнік пленэру. І хоць гаспадарчыя клопаты забіралі шмат часу, яму ўдалося напісаць некалькі пейзажаў.

Навакольнае асяроддзе такое багатае на матывы для творчасці, што далёка хадзіць не даводзілася, але асобую ўвагу ўсіх мастакоў прыцягнула царква ў вёсцы Пліса, і яны выязджалі пісаць яе.

Знаходжанне на пленэры дапомагчыла мастакам у творчай атмасферы абмеркаваць сваю працу, набрацца свежых уражанняў, напісаць шмат аднасеансных эцюдаў, якія пасля вяртання ў майстэрні лягучы ў аснову будучых палотнаў і доўга яшчэ паслужаць нагодай для ўспамінаў, як падарункі ад спонсараў пленэру — вытворчай фірмы «Мальвіна». Засталося мноства фотаздымкаў, зробленых кляпатымі ўважлівым арганізатарам.

Ларыса БОРТНІК, мастацтвазнаўца

ЗАХАВАЦЬ РАЗНАСТАЙНАСЦЬ МОЎ

Па словах старшыні СБП, ідэя яго правядзення ўзнікла яшчэ ў час Літэкспрэса-2000. Нагадаем: тады Беларусь у Еўропе прадстаўлялі Андрэй Федарэнка, Леанід Дранько-Майсюк і Вольга Іпатава. Беларуская мова, з гонарам адзначыла Вольга Міхайлаўна, у свеце цікавая, таму пісьменнікі, натуральна, не могуць быць абыякавымі да роднай культуры, яе пашырэння і развіцця. Не дзіўна, што правядзенне мерапрыемства падтрымалі многія дзяржаўныя ўстановы: Міністэрства адукацыі, культуры, інфармацыі, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Белдзяржпедуніверсітэт імя М. Танка, Інстытут мовазнаўства імя Я. Коласа НАН Беларусі, а таксама грамадскія аб'яднанні «Таварыства беларус-

кай мовы Ф. Скарыны» і «Фонд імя Льва Сапегі». Нацыянальны навукова-асветніцкі цэнтр імя Ф. Скарыны.

Міжнароднаму форуму будзе папярэднічаць шэраг «круглых сталоў», тэмы якіх: «Аб нацыянальнай тоеснасці мовы ў рэкламе і маркетынгу. Іх роля і значэнне», «Мова і адукацыя, падручнікі і метадыкі», «Мова сродкаў масавай інфармацыі Беларусі», «Беларуская мова. Інтэрнэт і камп'ютэр». У красавіку адбудзецца пашыраная нарада аргкамітэта на тэму «Беларускі нацыянальны ўніверсітэт. Грамадскі клопат — дзяржаўная задача». У снежні мінулага года распачаўся конкурс беларускіх студэнтаў на лепшае сачыненне па тэме «Родная мова, яе жыццяздольнасць і перспектывы

развіцця», які завершыцца ў красавіку 2002 года. Вынікам яго стане выданне зборніка лепшых сачыненняў. У чэрвені мяркуецца правесці выставу «Беларуская мова як частка нацыянальнай культуры», а ў маі — верасні — здымкі тэлефільма «Беларуская мова. Учора, сёння, заўтра». У час работы форуму адбудзецца «круглы стол» «Вытокі фізічнага і маральнага тэрарызму ва ўмовах глабалізацыі», а па заканчэнні мерапрыемства пабачыць свет зборнік матэрыялаў сімпозіума на беларускай і англійскай мовах.

На самім жа форуме будучы асяцятыцца наступныя пытанні: «Мова, культура і адметнасць нацыі», «Роля мовы ў развіцці літаратуры і іншых аспектаў культуры», «Нацыянальныя культуры ў дыялогу цывілізацый», «Роля дзяржавы ў развіцці нацыянальнай культуры», «Мова і адукацыйны працэс (тэхналогія беларускасці на Беларусі)», «Перспектывы

развіцця і карыстання беларускай мовай», «Разнастайнасць моў нацыянальных культур і ўстойлівае развіццё цывілізацыі». Мяркуецца, што ў рабоце сімпозіуму прымуць удзел прадстаўнікі Сакаратарыята ЮНЕСКА на чале з генеральным дырэктарам арганізацыі спадаром Кайчыра Мацуары вучоныя-мовазнаўцы, філосафы, вядомыя дзеячы нацыянальнай культуры (у тым ліку і нобелеўскі лаўрэат Жарэс Алфэраў), пісьменнікі і палітычныя дзеячы Беларусі, краін Еўропы, ЗША, а таксама прадстаўнікі дзяржаўных структураў Беларусі.

Заяўкі на ўдзел у сімпозіумі і тэксты дакладаў прымаюцца да 30 красавіка 2002 года на адрас:

220034, г. Мінск, вул. Фрунзе, 5, СІПБ.

Рабочая група аргкамітэта. Тэл.: 234-22-41. Факс: 210-18-80. E-mail: ecosocioch@solo.by

Аляксей ЛІПЕНЬ

да 120-годдзя Якуба Коласа

АЛЕСЬ САМАХВАЛ — КОЛАСАЎ САМАБЫЛЬ

У народнага паэта Беларусі Якуба Коласа ёсць надзвычай цікавае апавяданне. Называецца яно — «У двары пана Тарбэцкага». Гэтае апавяданне Якуб Колас напісаў напрыканцы 1925 года. Прысвячалася яно жыццю і побыту аднаго мінскага двара, які месціўся ў так званым Старажоўскім тупіку. Згаданае апавяданне напісана Якубам Коласам з натурны.

Усе дзейныя асобы — рэальныя людзі. Адзін з іх — кравец Самабыль з ягонай славетай гаспадыняй Самабыліхай. Пра самога Самабыля Якуб Колас напісаў: «Кравец Самабыль радзіўся і вырас у вёсцы. Прафесія свае не любіць: горкая бядота, беззямелле змусілі яго шукаць іншага спосабу да жыцця. Вынікам гэтага шукання і з'явілася краўцоўства. Але Самабыль на гарадскіх не шые, ён спецыяльна абспугоўвае вёску, адкуль і мае заказы. Сярод вясковага люду аўтарытэт Самабыля, як краўца і слаўнага чалавека, стаіць надзвычайна высока. Яго бяруць чуч не з бою, каб завербаваць у сваю вёску або на свой хутар. З вёскі яму трудна вырвацца — так завальваюць работай. Кормяць яго скваркамі, яечняю, частуюць лепшым гатункам самагону. З далёкіх вёсак прыязджаюць да яго людзі і не с пустымі рукамі, а з бутэліцаю самагону, каб мець прыемнасць выпіць яго ў кампаніі з Самабылем. Гэтую сялянскую прадукцыю Самабыль ставіць вышэй саракаградуснай».

Прататыпам гэтай літаратурнай Коласавай персаны стаўся не хто іншы, як колішні мікалаеўскі пятагон Алесь Самахвал з-пад Стоўбцаў. Быў ён пісьменнікаў зямляк. У Мінск трапіў праз вайну, праз тую яшчэ, першую, 1914 года, калі колішняга мікалаеўскага пятагона пагналі ваяваць. На фронце яго моцна параніла. Параненага прывезлі якраз у той шпіталь, дзе практыкаваў вядомы хірург Клумаў. Выхадзіў ён Самахвала, выплечыў, але на фронт больш не паслаў: камісавалі, пакінулі шыць кажухі ды іншую вопратку для шпіталю. Пасля Клумаў паклапаціўся, каб Самахвалу знайшлі лепшыя куток, чым шпітальны двор, лепшае жылло. Клумаў быў знаёмы з вядомым мінскім домаўласнікам, паважаным у горадзе

Алесь САМАХВАЛ (у Якуба Коласа Самабыль) з сям'ёй і родзічамі. Здымак зроблены ў двары пана Русецкага ў Старажоўскім тупіку. Пачатак 20-х гадоў XX стагоддзя.

чалавекам панам Русецкім. Ён меў колькі драўляных дамоў і адзін мураваны на два паверхі ў колішнім Старажоўскім тупіку. Гэты Старажоўскі тупік быў поблізу шпіталю. Так Самахвалі трапілі ў двор пана Русецкага — у Коласавым апавяданні пана Тарбэцкага.

Праз нейкі час у гэтым жа двары пасяліўся і сам Якуб Колас з сваёй сям'ёй, Язэп Лёсік, Аркадзь Смоліч ды іншы цікавы люд. Патрапіўшы ў гарад, Самахвал працягваў жыць вясковым жыццём: меў маленькі гародчык, садзіў у ім цыбулю, моркву, бурачкі. Была ў Самабыля ў горадзе і розная жывёнасць: куры, парасяты, дзве казы. Ягонья, на два-тры паверхі хлечуці — ашчаджалі двор, зямлю — у двары пана Тарбэцкага называлі Ноевым каўчэгам.

Дужа цікавы быў чалавек гэты кравец — філосаф, мудрэц і жартаўнік. Смех ягоны, паводле слоў Якуба Коласа, быў добры і глыбокі: на ўсякія сваркі і звадні, якія досыць часта надараліся ў двары пана Тарбэцкага, Самабыль глядзеў з гумарам. У яго нават была думка стварыць сцэнар, па якім павінны праходзіць сваркі, «у якой паступовасці

трэба размяркоўваць сам матэрыял сваркі». Прыкладам: «Што трэба казаць наўперад, а што потым? Куды трэба пазіраць, калі лаешся з чалавекам? Якую нагу трэба выставіць наперад? Які выраз трэба даць твару? Як трымаць рукі? У які момант трэба згарнуць фігу? Калі пераходзіць ад слоў да справы або, іншымі словамі, калі кідацца ў атаку?»

Прафесар Клумаў не траціў з Самахваламі пазіў прыз гадзі. Гэта ж, як і Самахвалі з ім. Але надарылася вайна. Клумаў застаўся ў акупіраваным Мінску, дзе былі і Самахвалі. Так-сяк пражылі яны два акупацыйныя гады. Але наступны, 1943 год, стаўся і для Клумава, і для Самахвала драматычным.

Расказваюць, у сорок трэцім, у кастрычніку, Самахвал моцна захварэў. Патрэбна была тэрміновая аперацыя. Пабеглі да Клумава, як да даўняга свайго апекуна. Клумаў без лішніх размоў узяўся аперыраваць таго, каго ён ужо аднойчы, у 1914 годзе, выратаваў ад смерці. І трэба ж было такому здарыцца: якраз у той момант, калі шахоўны прафесар аперыраваў Самахвала, у аперацыйную ўварваліся жандары і тут жа арыштавалі знамага хірурга. А Самахвал гэтак і застаўся ляжаць на аперацыйным сталі з незавершанай аперацыяй. На тым сталі ён і сканаў. От такая гісторыя сльнянага колісь у Мінску краўца і вядомага прафесара. Мне яе распавёў ягоны сын Кастусь Самахвал, які таксама нарадзіўся і гадаваўся ў сьпінным двары пана (Тарбэцкага — Русецкага), а пасля прайшоў усю вайну. Пахавалі краўца на вайсковых могілках. На помніку даты: 1885—1943.

Памёр прататып. Але жыве ў Коласавым апавяданні «У двары пана Тарбэцкага» ягоны літаратурны адбітак, ягоная падабна з жывымі рысачкамі тыповага беларуса з-пад Коласавай Мікалаеўшчыны. Можна хто-з чытачоў спытаецца: «А дзе ж быў той Старажоўскі тупік у Мінску з дваром пана Тарбэцкага — Вільгельма Русецкага?» А там ён, браткі, дзе наш сьпінны Дом радзіў, дзе Беларускае тэлебачанне на Камуністычнай, шэсць. Між імі, паблізу пяцідзесятнай школы, і жылі ў дваццатых гадах усе прататыпы Коласавага апавядання «У двары пана Тарбэцкага». Сярод іх і Алесь Самахвал — Самабыль.

Уладзімір СОДАЛЬ.

паэтычная імпрэза

Юрка (Юрый Уладзіміравіч) Голуб нарадзіўся 20 кастрычніка 1947 года ў вёсцы Горна на Зэльвеншчыне. Пасля заканчэння Белдзяржуніверсітэта (1970) працаваў на Гродзенскім абласным тэлебачанні, у газеце «Гродзенская праўда», дзе і цяпер з'яўляецца літаратурным кансультаантам.

Выдаў зборнікі паэзіі «Гром на зялёнае голле» (1969), «Дрэва навалініцы» (1973), «Векапомнае поле» (1976), «Помню пра цябе» (1983), «Сын небасхілу» (1989).

Асобныя творы Ю. Голуба перакладаліся на рускую, украінскую, літоўскую, славацкую і іншыя мовы.

Лаўрэат Літаратурнай прэміі імя Аркадзя Куляшова.

Юрка ГОЛУБ

ЗЯМЛЯ

Ідуць галасы навобмацак.
Пра нешта муры маўчаць.
Вусцішна нават воблаку
Над існым шляхам мяча.

Травее каменны рэзрух
На круўным напрамку тым.
Жылу бусел парэзаў.
І рану бінтуе дым.

Мусіць, і нас не будзе.
Над голасам стане груд.
Хаця мы раслі пры брудзе,
Нас не спаганіў бруд.

Поле. І ў полі зроку
Скібамі час залёг.
Далей не ступлю ні кроку —
Тут супніўся Бог.

РАМОНТ ДАРОГІ

Спяшым — грашым.
Нішто нам — бездань!
Рамонт шашы.
І знак аб'езду.

Давай, мой друг,
За знакам станьма.
Далейшы рух,
Як рух у стайні!

Дамо паклон
Свіцеляй быльцы.
Кіруй пад клён:
Мы ж з ім — тубыльцы.

Глядзі вакол
Спагадным зрокам.
Тут гул вякоў
Табе зарокам.

А раптам цень
Хіснецца побач —
Мінулы дзень
Паўстаў, як пробашч.

Вітай яго
(Няўзнак паразы)
Не ва ўздагон
Ва ўсякім разе.

Не з пыхай едзь,
Як колісь шляхта
У рай паспець
Апюрным шляхам.

І не забудзь,
Хаця б вачыма,
Аб'ездны пуць
Аддзячыць чынам.

Яго ж цяпер
У нечыі метад
Клянучь, павер,
Як зла прыкмету.

Яшчэ наконт,
Што будзе потым...
Зямлі рамонт,
Дзе знак аблёту.

СПРОБА БАЛАДЫ ПРА АБАРВАНЫ ДРОТ

Правады прывялі
На адцінак зыходны.
Хутар, бы равелін,
На пачатку заходнім.

Дрот на слупе правіс,
Як пыталынік над скрутам.
На разлегласць правы
Ад яго непачуты.

Недзе вецер курэў
Над брылямі пагоркаў.
Несла вестку ў кар'ер:
Вестак хопіць па горла.

У павучым ярме
Адзічала ажына.
Дотык дзёду кране —
Пырсьне дзёда спружынай.

З бронзы выліты бор —
Непадлеглы заганам.

Не ўзнясецца тапор
Боскім духам з кургана.

Сотню год адлічы.
Зрок спыні на зарубках.
Жар ікон і лучын
Схопіць прагна за рукі.

Шыбу туліць шчка.
Ціш — як студыя пустая.
Нехта ж пэўны шукаць
Зніклы голас паўстанія.

Свет у тайне заграз,
Дротам ржавым замкнёны,
Пробы гэткай якраз,
Што вышэй памянёны.

ТРАДЫЦЫЙНЫ СКАЗ ПРА АНЁЛА

Дзедзэ звалі Анёлам,
І з такога бяды
Быў спагадным да пчолаў
І сабаку з буды.

Пчолам зладзіць калоду.
Пёс не хоча за плот.
Мёду будзе, як лёду,
Мёд празрысцей за лёд.

За душою старога
Нехта пёў з барыша.
На чужыя парогі
Не пускала душа.

Рукавы селяніна
Час спяшаў закасаць.
У нябыт — страляніна,
А з нябыту — каса.

І ў высокай гасподзе,
І на нізкай градзе
Дзед не чуўся на сподзе,
Пачуваўся ў гняддзе.

З канюшынных аселяц,
Ад расчыненых брам
Думы дзедзэ паспелі
У апостальскі храм.

Ён не прагны быў сесці —
Запрасілі за стол.
І сумуе па свеце
Дзедзэ з мянушкай Анёл.

АСАБІСТАЕ

Без рызык жывеш,
Як грыфель у пенале.
Не напаўняюць верш
Не жарсць і не піналя.

Дзесяткаў да пяці
Ляцеў званчэй трамвая
І не крычаў: «Пусці!» —
За хлясцік не ўтрымаюць.

Здаралася і таіс:
Ажно гарэла скура,
Калі ступаў, дзівак,
Пад хрэст да Эпікура.

Мармыча абармот
Замовы дэкаданса.
А ты — наадварот —
Да блуду не падаўся.

У калатнечы слоў
Заціснутым не чуўся.
Цураўся днём аслоў,
Да дум начных цягнуўся.

Дарэмна лічаць: сверб
Юначы невылечны.
Кладзе ж гадоў асвер
Табе мяхі на плечы.

Сагнуты, нібы прут,
(Сагнеш — ані паломіш!)
Датлееш акі трут
У вогненным палоне.

І не на спіне дня —
На ранішнім усходзе
Цябе імпат падняў
Нязнаны ў гэтым годзе.

Нябесаў плешча сцяг,
І верш засмаг у роце.
А ты яго працяг
Чытай на адвароце.

кропка на карце

УНІКАЛЬНАСЦЬ ПІНСКА

Пінск — горад старажытны і па-свойму унікальны. Каб захавань яго самабытнасць, праводзяцца вялікія рэстаўрацыйныя работы. Працэс аднаўлення гістарычнага аблічча будынкаў і вуліц часта вымушае звяртацца да архіўных дакументаў.

Спецыялісты Пінскага рамонтна-будаўнічага ўпраўлення капітальнага рамонту і рэстаўрацыйных работ час ад часу праводзяць унікальныя аперацыі: аднаўленне каменных будынкаў вядуць з улікам старых тэхналогій іх пабудовы, драўляных дамоў — з захаваннем старажытнага каларыту сталярных і цяспярных работ.

НА ЗДЫМКАХ: адрэстаўраваны па старым фотаздымку будынак былога камерцыйнага банка; ні адна рэстаўрацыйная праца на працягу 26 гадоў не абыходзілася без прараба Леаніда КУРЧА (справа). На гэты раз разам з тынкаўшчыкамі Юрыем ЛІТВИНЧУКОМ і Ігарам САКАМ ён заняты аднаўленнем жылога дома — помніка архітэктуры XVIII стагоддзя.

Раман КАБЯК, БелТА.

апаваданне

Маршрут аўтобуса змянілі якраз учора: раней "дванаццатка" хадзіла з аўтавакзала ў канец Навабеліцы, на вуліцу Заіцава, а тут палічылі, відаць, што адтуль і так багата чаго ходзіць у розных напрамках, і злучылі засожа з сельмашаўскім мікрараёнам. Зручна стала многім пасажырам: едзь сабе праміком, без перасадкі. Танней і хутчэй. А сёння гэта важна: рабочых месцаў побач з жыллом не заўсёды хапае, таму людзі сноўдаюць узад-уперад па ўсім абласным цэнтры.

Вось на гэты дванаццаты аўтобусны маршрут і прызначалі стажоркай Клаўдзію Сцяпанану. "Павучыцца пару дзён". Павучыцца трэба, бо раней яна з аўта-транспартам спраў аніякіх не мела, калі не лічыць, што карысталася ім, як звычайны пасажыр. Хто ж не карыстаўся? У аддзеле кадрў не надта цікавіліся, дзе і як жыла жанчына раней, больш глядзелі на яе твар: ці не пакаменчаны, можа выпівае? Каб не памыліцца зноў, а то сустракаліся такія, што пасля першай дзённай выручкі прапалі, бы пад зямлю правальваліся. Тады шукай іх. А Клаўдзія Сцяпанану, па праўдзе гаворачы, сур'ёзна рыхтавалася да візіту ў аддзел кадрў, уяўляла нат, што там пацкавацца, як жыла яна ў тым далёкім сонечным Душанбе, чаму, не дачакаўшыся якіх пару гадоў да пенсіі, вярнулася на радзіму. І пасаду ж займала добрую — была завучам у сярэдняй школе, дзе вучыліся ў асноўным дзеці творчай інтэлігенцыі — пісьменнікаў, кампазітараў, артыстаў... Не пацкаваліся. Хаця што яна сказала б новага, акрамя таго, што людзі самі ўжо чулі, бачылі па тэлебачанні і чыталі ў газетах? Амерыкі не адкрыеш. А пра настальгію тым, хто ніколі далёка ад мясцін, дзе нарадзіўся, не жыві, раскажыце нешта дарэмна: не зразумеюць. Праз гэта трэба прайсці. Дамой вярнуцца заўсёды, колькі жыла там Клаўдзія Сцяпанану, хацелася і ёй. А тут — разпадзе ў былым Саюзе, якраз склапіся спрыяльныя абставіны, калі сталася не шкада ні школы, у якой увогуле някельска ёй працавала, ні суседзяў, ні тых прыгожых зацненых вуліц, дзе было ўсё знаёма-перазнаёма. Рынуліся, бы горны паток, славяне з Таджыкістана, а з ўсімі было лягчэй пакідаць нажыты скарб і ёй, Клаўдзіі Сцяпанану. Адважылася. І вось цяпер, у аддзеле кадрў, думае, чаму ж гэта людзі не пацкаваліся, як жылося ёй там, на чужыне? Відаць, хапае і ў іх, гэтых людзей, сваіх клопатаў — не да яе. Нават парадавалася, што не вярнуцца мінулае, а адразу ж прызначылі стажоркай. То і добра.

На тым прыпынку, які Клаўдзія Сцяпанану паказалі, яна і села ў аўтобус. Была якраз перазменка, памянчалі ў яе на вачах вадзіцель і кандуктар.

— Я стажорка, — прадставілася, крыху саромеючыся свайго ўзросту, Клаўдзія Сцяпанану малядой яшчэ жанчыне з рыжым, нібы мяцёлка, пучком валасоў, якія туга абхапіў каля шыі гумавы абручык.

Як, відаць, і належыць у такіх выпадках — пры першым знаёмстве — кандуктарка хуценька ахапіла дапытлівым позіркам Клаўдзію Сцяпанану, бы сфатаграфавала, а тады ўсмешліва неяк сказала:

— Дык і добра. Вяселей мне будзе. Сядзіце вась сюды, прыглядзіцеся... А потым пакажу, як квітку адрываць, куды грошы складаць. Сумачка, дарэчы, якая-небудзь ёсць? Пажадана, каб на плячэ павесіць — так зручней. Ці да рэменя прышпіліць. Як вась у мяне. — Няма.

— Трэба купіць. Яе не дадуць — раздабудзьце самі. Вось такую безрукаўку, як у мяне, выдзеляць. Яшчэ не далі? То яны выдзеляць — наштампавалі. Фірменныя. Сінія ў асноўным. Ёсць і блакітныя. Я Тамара, а вадзіцель — Саша.

Клаўдзія Сцяпанану таксама назвала сябе. Неўзабаве аўтобус крануўся, і стажорка села на тое месца, на якое і кінула ёй Тамара, — спераду. Але чаму — там, спераду? Салон апынуўся за яе спіной, перад вачыма — адна толькі адгародка з вадзіцелем, на

веш? О, дык мы амаль суседзі! А муж раўнівы? Ці прысценак так, для прыліку? Магу сустрэць... Ну, гэта знаёма: усе яны, грам глытнуўшы, вяжуча да жанчын. Смелыя. А праспяцца, і куды тое дзенецца. Астываюць так, як і запальваюцца, — быццам дах з бляхі за ноч.

Праехалі якраз дом, у якім і жыве пакуль што Клаўдзія Сцяпанану з мужам Віктарам і ўнукам Максімам. Дачка засталася ў Душанбе, яна замужам за маёрам-пагранічнікам, і ў іх усе заезды-пе-

чы. Той-сёй з зацкаўленых мясцовых абарыгенаў стараўся запалохаць прыезджых Нурэкскай ГЭС: калі яе падарваць, то вада змые Душанбе з твару зямлі, такі паток шугане, што — о-ё-ёй! Праўда ў гэтым, мусіць, ёсць. Але ж дадмацца да такога!

Першыя дні, што яна правяла ў гэтым прыгожым, утульным і ціхім горадзе на базе маляўнічага Сожа, падаліся жанчыне раем. Не

Васіль ТКАЧОЎ

СТАЖОРКА

якой — ажно рэжа зрок — партрэт вядомай даўгалыгай кіназоркі. Тупік. Клаўдзія Сцяпанану перасела. Во, цяпер іншая справа, зручней, можна бачыць, што робіцца ў салоне. А што там робіцца? Тамара адрывае квітку, бярэ грошы, дае рэшту і правярае пасведчанні ў льготнікаў — як правіла, гэта ліквідатары, інваліды, а людзям сталага веку, зауважыла стажорка, часцей за ўсё даравалася: едзьце спакойна, па вас і так, шануюныя, добра відаць, хто вы на самай справе, не памаладзееце, хоць бы вам гэтага дужа хацелася.

За ўсім гэтым уважліва сачыла стажорка. Іншы раз на месцы Тамары яна ўяўляла сябе і чамусьці адразу ж палыхалася, што з яе, відаць, не атрымаецца кандуктара — такога, якім той і павінен быць: строгім, патрабавальным. "А ці ж змагу я так гыркнуць на чалавека, як Тамара, калі вунь той патлаты хлопец адмовіўся плаціць за праезд? Няма, кажэ, грошай. Можэ, і праўда, няма. Але ж парадак такі: плаціць трэба. Транспарт не бясплатны. Тамара малайчына: не адстае. Не здаецца і хлопец. Цікава, чым усё гэта скончыцца?" Клаўдзія Сцяпанану пачынае разумець, здагадваецца, што гэта ён, той хлапчына, проста выкаблучаецца, каб звярнуць на сябе ўвагу, дэманструе сваё геройства, грошы ж у яго, безумоўна, ёсць. Тамара таксама не правядзеш, як вераб'я на мякіне: бачыла, пэўна ж, і не такіх нахабнікаў. Не першы дзень працуе кантралёрам.

— На прыпынку пакінеце аўтобус, калі не хочаце большых непрыемнасцей! — строга папярэдзвае яна хлопца.

— Буду ехаць столькі, колькі мне трэба, — хлопец яшчэ мацней, падалося, узяўся за поручань, і на ягонай правай руцэ вызверылася пашчай зверадрапейніка татуіроўка: глядзі, каралева аўтобуса, з кім маеш справу.

Тамара гучна, каб чулі і іншыя, папярэдзіла вадзіцеля Сашу:

— Пакуль вунь той тып абпісаны не выйдзе — не кранайся з месца. Вучыць трэба некаторых. Вучыць! Хопіць дармаедаў! Развяслося!

Саша паслухаўся, а настырны пасажыр і брывом не павёў — нават, калі на яго зашыкалі. Што здзівіла Клаўдзію Сцяпанану — зашыкалі жанчыны, зашыпелі, бы гусі, а з мужчын хоць бы хто голас подаў. Бы нічога не бачылі і не чулі яны. "Эх вы, абаронцы нашы, заступнікі!" — ледзь не вырвалася ў стажоркі.

Аўтобус усё ж крануўся з месца — перамог той нахабнік. На наступным прыпынку ён, бліснуўшы ў бок Тамары зняважлівым і пераможным позіркам, вылузнуўся з аўтобуса сам: прыехаў, мусіць.

Яшчэ зауважыла, што да рыжай Тамары тады-сяды залапаюцца хлопцы, а падліўшыя мужчыны адкрыта прызначаюць спатканні. "У колькі заканчваеш? Дзе жы-

раезды залежаць не ад саміх: служба. Прытуліў жа, дзякуй яму, малодшы брат Сцяпан, а больш цёплых слоў трэба сказаць ягонай жонцы Вользе. Іншая б так і не паслухалася мужа, а яна сустрэла перасяленцаў-сваякоў прыветна, цёпла: "Жывіце ў нас, як-небудзь размесцімся. У цеснаце — не ў крыўдзе. Мы ж свае". Сцяпан дапамог швагру з працай, Максім ходзіць у трэці клас, а яна, Клаўдзія Сцяпанану, пакуль вась толькі стажорка. У школах да лета, кажучы, вакансій не чакаецца, а ці будучыя яны увогуле — таксама яшчэ невядома: выкладчыкаў рускай філалогіі хапае быццам. Ну хапае — дык хапае. Калі па праўдзе, дык і сталілася жанчына ад школы, хацелася ёй нечага іншага...

Неяк муж, калі яны сядзелі ў братавай кухні адны і абедалі, заікнуўся:

— А можа ў вёску куды махнём? Там якую хату купім. Яны зусім, кажучы, танныя. Ды і бясплатна шмат дзе даюць — жывіце толькі, працуйце. Рукі ж у мяне быццам ёсць. Ды і табе з працай п'ячэй будзе...

У вёску пераехаць? Лёгка сказаць! Калі б раней, то іншая справа, але ж цяпер, пражывышы, лічы, усё жыццё ў горадзе, ці ж не авантурны крок будзе з іхняга боку? Гэта добра глядзець пра вёску па тэлевізары... Куры, парсючкі, каровы, катэдзкі, шчаслівія твары людзей... Прыгожа. А ў жыцці ўсё не так, усё значна складаней. Трэба (і Клаўдзія Сцяпанану разумее гэта) круціцца там, як той вавёрчы ў коле. Недаспяцаць, на-труджваць штодня цела, а ці ж з яе здароўем? Не, вёска не той варыянт. Позна! Каб жа раней... Але раней ім добра было і ў хлебным, хоць і душным, спякотным Душанбе. Пакуль не пачалася страляніна на вуліцы, перад самымі вокнамі. Гэта страшна. Гэта жудасна. Ды і паміраць яна, калі шчыра, збіралася ўсё ж дома, не там, на чужыне... Як успамінала, што назаўсёды п'яжа ў гэты гарачы пясак, — рабілася не па сабе... Стрэлы тыя — яшчэ не ўсё, дарэ-

страляюць. Няма той спаляючай спекі, у гарадскіх парках шмат гародніны, асабліва танная бульба, а гэта тым, хто жыві ў Сярэдняй Азіі, адразу кідаецца ў вочы. Бульба-бульбачка!.. Яна і там ёсць, прывозяць, але тут яе — проста шмат, і надта ж танная.

Неўзабаве аўтобус завяршыў пасля перазменкі першы круг. Тамара падсела да стажоркі.

— Не заснулі? — пацкавалася яна і глыбока пазахнула. — Фу-у, спаць хочацца. І ночку быццам нічога такога не рабіла...

— Не, не заснула, — проста адказала Клаўдзія Сцяпанану. — Не было калі...

— Тут і сапраўды не заснеш. Хоць к канцу змены ног не адчуваеш — дзе стаяў, здаецца, там і плюнуўся б. Я ўжо мужа і не падпуюскаю да сябе ў такіх дні. Яны не менш крытычныя... Ён, блазнюк, шуецца, пытае, можа ты там з шаферам шурі-мурі круціш, таму сыйтай? Раўне, а калі раўне, то любіць. Хай. А што, Саша нічога хлопец. Калі і здраджваць, то ўжо з такім, як ён: каб прыемна было... — Тамара ўздыхнула, запунсавалася, мляўка пацягнулася і, падалося, спапохалася сваёй шчырасці, затуліла рот вузенькай далонькай і крэдком глянула ў той бок, дзе корпаўся ў кабінэ вадзіцель Саша. Яшчэ пачуе!..

"Шчаслівая", — чамусьці падумалася пра Тамару Клаўдзіі Сцяпанану.

Тамара ж паспела яшчэ шагнуць на самае вуха Клаўдзіі Сцяпанану:

— У нас тут усе па парах разбіты. Толькі квазімоды ды бабулі не ў хаду... Ага. Хочаш таго ці не, а гэта стала ўжо нейкай звычайнай... Хто дзе прыспасобіцца... А я баюся... у Толіка майго рука моцная...

І яна націснула на кнопку-гузік: падала знак, каб аўтобус крануўся. Клаўдзіі Сцяпанану ж падумалася: "Навошта, дзівачка, яна мне пра ўсё гэта раскажэ? З чаго б? Хіба, можа, думае, што калі жыла я сярод таджыкаў, то дазваліла сабе вольнасць? Адкуль у іх такое?.. Хутчэй — наадварот: там, у далёкай далечы, яшчэ больш цэніш свайго мужыка, беражэш сваю сям'ю, бо там мы — госці, а ў гэтых трэба заўсёды паводзіць сябе прыстойна. Хоць за ўсіх жанчын не скажу... Ёсць, ёсць... Але ж дзе іх няма? Там, мусіць, дзе і зусім людзі не жывуць... Ну, Тамара!.."

Аўтобус сунуўся па маршруце даволі марудна — час "пік", таму людзей набівалася на кожным прыпынку процьма, столькі ж выбіралася на волю. Штурханіна. Абразы. Енкі-крыкі. Толькі адна жанчына пасмяшыла крыху люд, унесла нейкае ажыўленне. Калі яе заціснулі адразу ж на прыступках, бы абцугамі, яна весела загаманіла:

— Што ж вы робіце, людцы добрыя! Сапсуяце ўсю маю хвігуру, тады зусім мяне дзед

мой любіць не будзе. Пашкадуйце. Ці чуеш, Коля? Паглядзі, паглядзі, што яны з тваёй бабай робяць? Камечаць, як ты мяне ў малядыя гады! Во даюць, во топчучы, неслухі! Ты, Коля, дзе там! Жывы хоць, га?

Пасажыры, што стаялі бліжэй да жанчыны, пачалі аглядаць яе... шчыра ўсміхаліся: табе, цётка, ужо ўсё роўна, якую мел "хвігуру", і Коля твой нікуды не падзенецца, калі не маладзейшы А Коля ўсё ж азваўся:

— Тут я. Тут... Хоць і давялося яму крышачку пачырванець — за ўсё сваё доўгае жыццё з гэтай кабетай так і не прывык ён, падалося людзям, да яе жартаў. А яна малайчына! З такой жонкай, па ўсім адчуваецца, не прападзеш, хоць і гора іншы раз цягнуць можна. Хаця лепш пра гэта спытаць у самога Колі...

Тамара ж выбівалася з апошніх сіл, але, арудуючы локцямі і тоўстым, шырокім сваім задам, неяк прадзіралася праз джунглі пасажыраў, толькі часцей дарэмна: ніхто амаль не плаціў за праезд. Тут, праўду кажучы, і не дабрацца да кішэняў і барсетак: заціснуты людзі з усіх бакоў, паралізаваны. А той-сёй і рады быў такому, своечасова ацаніўшы сітуацыю: гэта ж трэба быць кантралёрам вялікімі дурнямі, каб лезці ў такое пекла. Таму моўчкі пасопвалі, назіраючы за ўсім, што тварылася ў аўтобусе.

Клаўдзія Сцяпанану пашкадвала Тамару: як яна там, гартніца? Ад гэтых думак пазбавіла яе адна крыклівая бабулька, якой нехта з мужчын наступіў на нагу. Узняўся вэрхал. Даставіўся беднаму мужчыне — не дзіў Гасподзь. Пра сябе ён даведаўся шмат таго, чаго раней, пэўна ж, не чуў. Клаўдзію Сцяпанану гэтая сцэнка кранула больш за іншыя, а іх за час стажыроўкі было шмат, пра ўсе і не ўспомніш. "У тым жа Душанбе жанчыны на мужчыну такіх памыўкі ніколі не лінуць. Ніколі. Сцерпяць. Там мужчына — гаспадар. Усюды: і дома, і на вуліцы. Там ён у пашане. Тыздзень будзе дзесьці блукаць, як сакавіцкі кот, і жонка папракнучы яго не зможа. А калі гасцей-мужчын прыводзіць гаспадар у свой дом, жонка моўчкі прыгатуе выпіць і закусьць і адразу ж знікне, больш яе ніхто не ўбачыць... Гэта мы, славянкі, сядзім перад мужчынамі, у рот ім глядзім, дужа разумнымі прыкідваемся. Там — не так. А дзе лепш, дзе горш, — паспрабуй разбярэцца ў гэтым ідыёцкім жыцці". Яна прыгадала таго патлатага хлопца, які не пажадаў плаціць за праезд, як на яго шыкалі адны жанчыны, і крыху сцешыла сябе: "Хоць якія ж у нас тут мужчыны? Можэ, яны таго і заслугоўваюць?.."

Горад расквэцілі агні. Неяк неўпрыкмет звечарэла, паменела пасажыраў у аўтобусе, і Тамара, выкрайшы вольную хвіліну, разпораз падсідала да стажоркі, паказвала ёй, як рабіць гэта, як — тое... Клаўдзія Сцяпанану ківала, дзякавала.

— З першай палучкі з вас прычытаецца, — нібы жартам сказала Тамара і паспяшалася аблічэваць чарговага пасажыра.

Клаўдзіі Сцяпанану захацелася чамусьці хутчэй трапіць у братаву кватэру, залезці ў ванную і змыць увесь той бруд, якога, адчувала, багата наліпла-началплялася на яе сёння на гэтай вась першай і, мусіць, апошняй стажыроўцы.

Трэба падумаць, як жыць далей. Наперадзе было яшчэ багата часу — вечар, ноч...

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКІ

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма".

Наш адрас: 220005, Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

Тэлефон: (+375-17) 213-31-97 (бухгалтэрыя, тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.

Пазиці рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81. 63854. Падпісны індэкс у Беларусі.

Тыраж 2068 экз. Зак. 422. Падпісана да друку 18.2.2002 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку». (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).